

**Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας
Τάξεως για την πρόταση νόμου «Ο περί Ποινικού Κώδικα (Τροποποιητικός)
Νόμος του 2022»**

Παρόντες:

Φωτεινή Τσιρίδου, αναπλ. πρόεδρος	Πανίκος Λεωνίδου
Νίκος Γεωργίου	Σωτήρης Ιωάννου
Ανδρέας Πασιουρτίδης	Χαράλαμπος Θεοπέμπτου
Γιώργος Κουκουμάς	

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως μελέτησε την πιο πάνω πρόταση, η οποία κατατέθηκε στη Βουλή από τον κ. Γιώργο Κουκουμά εκ μέρους της κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις, σε έξι συνεδρίες της, που πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα μεταξύ 18 Μαρτίου 2022 και 26 Απριλίου 2023. Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων της επιτροπής κλήθηκαν και παρευρέθηκαν ενώπιόν της εκπρόσωποι της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, του Υπουργείου Υγείας, της Διεύθυνσης Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας του ίδιου υπουργείου, των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, του Γραφείου της Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Γραφείου της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου, ο Σύμβουλος του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας για θέματα Προώθησης της Πολυπολιτισμικότητας, της Αποδοχής και του Σεβασμού στη Διαφορετικότητα, εκπρόσωποι του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, του Παγκύπριου Ιατρικού Συλλόγου, του Παγκύπριου Συλλόγου Ψυχολόγων, του Συνδέσμου Ψυχολόγων Κύπρου, του Κυπριακού Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού, του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου και της οργάνωσης «accept ΛΟΑΤΙ Κύπρου».

Σημειώνεται ότι στο στάδιο της εξέτασης της πρότασης νόμου παρευρέθηκαν επίσης ο πρόεδρος της επιτροπής κ. Νίκος Τορναρίτης και το μέλος της επιτροπής κ. Κωστής Ευσταθίου.

Σκοπός της πρότασης νόμου είναι η τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα, ώστε να θεσπιστούν ως αδικήματα η εφαρμογή πρακτικής ή/και τεχνικής ή η παροχή υπηρεσίας από πρόσωπο, με σκοπό τη μεταβολή, καταστολή ή εξάλειψη του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου ή της έκφρασης φύλου άλλου προσώπου, η παραπομπή προσώπου που τελεί υπό νόμιμη κηδεμονία από τον κηδεμόνα του στις πιο πάνω πράξεις και η δημόσια αναγγελία ή διαφήμιση τέτοιου είδους πρακτικών, τεχνικών ή υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο της συζήτησης της υπό αναφορά πρότασης νόμου ενώπιον της επιτροπής, ο εισηγητής αυτής υπογράμμισε την επιτακτική ανάγκη ψήφισης των προτεινόμενων ρυθμίσεων, σημειώνοντας ότι πρακτικές, τεχνικές ή υπηρεσίες από πρόσωπο που αποσκοπούν στην αλλαγή ή στην εξάλειψη του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου ή της έκφρασης φύλου άλλου προσώπου, ούτω καλούμενες «ψευδοθεραπείες μεταστροφής», συνιστούν πρακτικές που περιλαμβάνουν σωματική και/ή ψυχολογική βία, με κύρια θύματα παιδιά και εφήβους, προκαλώντας σε αυτά μακροπρόθεσμη σωματική και ψυχική βλάβη.

Πρόσθετα, ο εισηγητής της πρότασης νόμου σημείωσε ότι στην πλειοψηφία τους οι διάφοροι σύνδεσμοι επαγγελματιών υγείας ανά το παγκόσμιο έχουν χαρακτηρίσει τις ως άνω αναφερόμενες πρακτικές, τεχνικές ή υπηρεσίες αντιδεοντολογικές και ανήθικες και ως εκ τούτου καλούν τα μέλη τους να αρνούνται την παροχή ψευδοθεραπειών μεταστροφής. Παράλληλα, ο εισηγητής ανέφερε ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε σειρά ψηφισμάτων του κάλεσε τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να τροποποιήσουν τις εθνικές τους νομοθεσίες, ώστε να καταστεί ποινικό αδίκημα η εφαρμογή ή η παροχή

ψευδοθεραπειών μεταστροφής, ενώ σε ανάλογη προτροπή προέβη και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Οι εμπλεκόμενοι φορείς οι οποίοι παρευρέθηκαν στις συνεδρίες της επιτροπής συμφώνησαν με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις των προτεινόμενων ρυθμίσεων, ωστόσο, με γραπτά υπομνήματα που υπέβαλαν στην επιτροπή, εξέφρασαν ορισμένες παρατηρήσεις ως προς επιμέρους πρόνοιες της εν λόγω πρότασης νόμου.

Ειδικότερα, οι εκπρόσωποι της Διεύθυνσης Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, σημειώνοντας τον προβληματισμό του υπουργείου ως προς τον κίνδυνο πιθανής ποινικοποίησης επιστημονικά τεκμηριωμένων κλινικών πράξεων, οι οποίες τελούνται στο πλαίσιο αξιολόγησης και θεραπείας διεθνώς ταξινομημένων και κωδικοποιημένων ψυχιατρικών διαγνώσεων, εισηγήθηκαν την τροποποίηση των προτεινόμενων ρυθμίσεων, ώστε να προβλέπεται ρητά ότι επιστημονικά καθιερωμένες κλινικές πράξεις από εξειδικευμένους επαγγελματίες υγείας δεν συνιστούν ποινικό αδίκημα, σε περίπτωση που αυτές εφαρμόζονται με σκοπό την αντιμετώπιση παθήσεων που εντάσσονται στα ισχύοντα επίσημα διεθνή εγχειρίδια ταξινόμησης ψυχικών διαταραχών. Παρόμοια εισηγήση υποβλήθηκε και από τον εκπρόσωπο του Παγκύπριου Ιατρικού Συλλόγου, ο οποίος ανέφερε ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν θα πρέπει να αποκλείουν τις περιπτώσεις εφαρμογής ιατρικών θεραπευτικών παρεμβάσεων που βασίζονται σε σύγχρονες κατευθυντήριες οδηγίες από επίσημους επιστημονικούς φορείς, οι οποίες εφαρμόζονται σε άτομα με δυσφορία φύλου.

Επιπρόσθετα, η εκπρόσωπος της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής Κύπρου εισηγήθηκε στην επιτροπή αφενός την προσθήκη σχετικής πρόνοιας στην υπό εξέταση πρόταση νόμου, ώστε να προβλέπεται η δυνατότητα καταγγελίας των προσώπων που εφαρμόζουν ψευδοθεραπείες μεταστροφής στους οικείους επαγγελματικούς τους συλλόγους ή στα επιστημονικά σώματα στα οποία αυτοί ανήκουν και αφετέρου τη

διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των προτεινόμενων ρυθμίσεων, ώστε να περιλαμβάνεται και η παραπομπή κηδεμονευόμενου προσώπου σε ψευδοθεραπείες μεταστροφής οι οποίες τελούνται στο εξωτερικό.

Παρόμοια με την πιο πάνω εισήγηση, για να θεσπιστεί ως αδίκημα η παραπομπή κηδεμονευόμενου προσώπου σε ψευδοθεραπείες μεταστροφής οι οποίες τελούνται στο εξωτερικό, ανεξαρτήτως εάν οι εν λόγω πρακτικές είναι νόμιμες στη χώρα που αυτές προσφέρονται, εκφράστηκε και από τον εκπρόσωπο του Συνδέσμου Ψυχολόγων Κύπρου. Παράλληλα, ο ίδιος εκπρόσωπος αφενός εισηγήθηκε τη δημιουργία μηχανισμού ενημέρωσης των οικείων επαγγελματικών συλλόγων για το πρόσωπο που εφαρμόζει ψευδοθεραπείες μεταστροφής, ώστε να ενεργοποιείται από αυτούς η διαδικασία πειθαρχικού ελέγχου των μελών τους, και αφετέρου εξέφρασε επιφυλάξεις ως προς τις προβλεπόμενες κυρώσεις των προτεινόμενων αδικημάτων, σημειώνοντας ότι, παρά την ανάγκη για αποτρεπτικές κυρώσεις, οι ποινές φυλάκισης πρέπει να αποτελούν την έσχατη λύση.

Ο εκπρόσωπος της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου επισήμανε ότι ο θεσμός της Εκκλησίας στηρίζεται στην ελευθερία του ατόμου να επιλέγει από μόνο του τις ηθικές του αρχές και ως εκ τούτου πρέπει να διαχωρίζονται οι οποιοσδήποτε πρακτικές από την πνευματική καθοδήγηση που παρέχεται στο πλαίσιο του μυστηρίου της Θείας εξομολόγησης, η οποία συντελείται πάντοτε με τη συναίνεση του ατόμου.

Η επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα τέθηκαν ενώπιόν της, αποφάσισε, με τη σύμφωνη γνώμη του εισηγητή της υπό εξέταση πρότασης νόμου, να επιφέρει σε αυτή τις ακόλουθες τροποποιήσεις:

1. Αντικατάσταση των όρων «πρακτικές μεταστροφής» και «θεραπεία, πρακτική ή παρέμβαση», με τους όρους «ψευδοθεραπείες μεταστροφής» και «πρακτική ή τεχνική».

2. Τροποποίηση των προβλεπόμενων ποινών των αδικημάτων που θεσπίζονται με την υπό εξέταση πρόταση νόμου, ώστε:
 - α. για το αδίκημα της εφαρμογής ψευδοθεραπειών μεταστροφής να προβλέπεται ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δύο (2) έτη και/ή χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πέντε χιλιάδες ευρώ (€5.000), αντί μόνο ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δύο (2) έτη,
 - β. για το αδίκημα της εφαρμογής ψευδοθεραπειών μεταστροφής σε ανήλικο πρόσωπο το οποίο βρίσκεται σε ευάλωτη θέση λόγω ασθένειας, αναπηρίας, ψυχικής κατάστασης ή σχέσης εξάρτησης ή επιρροής να προβλέπεται ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα τρία (3) έτη και/ή χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες ευρώ (€10.000), αντί μόνο ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα τρία (3) έτη,
 - γ. για το αδίκημα της παραπομπής σε ψευδοθεραπείες μεταστροφής προσώπου που τελεί υπό νόμιμη κηδεμονία να προβλέπεται ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα τρία (3) έτη και/ή χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες ευρώ (€10.000), αντί μόνο ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα τρία (3) έτη και
 - δ. για το αδίκημα της αναγγελίας ή διαφήμισης θεραπειών μεταστροφής να προβλέπεται ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δύο (2) έτη και/ή χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις πέντε χιλιάδες ευρώ (€5.000), αντί μόνο ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα δύο (2) έτη.
3. Τροποποίηση των προνοιών της πρότασης νόμου, ώστε να μη συνιστά ποινικό αδίκημα αφενός η παροχή συμβουλευτικών, ψυχολογικών και ιατρικών υπηρεσιών οι οποίες αφορούν στη διερεύνηση, ελεύθερη ανάπτυξη ή/και επιβεβαίωση του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου ή της έκφρασης φύλου

προσώπου και αφετέρου η παροχή επιστημονικά καθιερωμένων κλινικών πράξεων από εξειδικευμένους επαγγελματίες υγείας, δηλαδή από ιατρούς εγγεγραμμένους στο οικείο ιατρικό μητρώο και εγγεγραμμένους ψυχολόγους σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, εφόσον οι εν λόγω ενέργειες πραγματοποιούνται με σκοπό την αντιμετώπιση καταστάσεων σχετικών με τη σεξουαλική υγεία προσώπου, όπως αυτές καθορίζονται στη Διεθνή Στατιστική Ταξινόμηση Νοσημάτων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, αφού έλαβε υπόψη όλα όσα τέθηκαν ενώπιόν της, τροποποίησε το κείμενο της πρότασης νόμου σύμφωνα με τα πιο πάνω και, αφού προέβη στις απαραίτητες νομοτεχνικές βελτιώσεις επί των προνοιών της, κατέληξε στις ακόλουθες θέσεις:

1. Τα μέλη της επιτροπής βουλευτές της κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις εισηγούνται στην ολομέλεια του σώματος την ψήφιση της πρότασης νόμου σε νόμο ως αυτή τροποποιήθηκε σύμφωνα με τα πιο πάνω.
2. Η αναπληρώτρια πρόεδρος και τα μέλη της επιτροπής βουλευτές των κοινοβουλευτικών ομάδων του Δημοκρατικού Συναγερμού και του Δημοκρατικού Κόμματος, καθώς και τα μέλη της επιτροπής βουλευτές του Εθνικού Λαϊκού Μετώπου και του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών επιφυλάχθηκαν να τοποθετηθούν επί των προνοιών της πρότασης νόμου κατά τη συζήτησή της ενώπιον της ολομέλειας του σώματος.

8 Μαΐου 2023

Αρ. Φακ.: 23.02.063.010-2022

ΑΦ/ΜΕ/ΧΜ